

Magyar–kínai pénzügyi kapcsolatok a kezdetektől napjainkig

Hungarian–Chinese Financial Relations from the Beginning to the Present Day

Horváth Levente

Összefoglaló: Magyarország és Kína diplomáciai kapcsolatfelvételének 70. évfordulóját ünnepeltük 2019-ben. Az eltelt időszakban számos politikai, gazdasági és társadalmi változáson ment keresztül a két ország, de a baráti viszony a mai napig megmaradt közöttük. A magyar–kínai kapcsolatok minden területen dinamikusan fejlődtek, így a pénzügyek terén is, amely mára az egyik legnagyobb húzóerővé vált a két ország relációjában és a „keleti nyitás” politikájában. Tanulmányban ezért bemutatom a magyar–kínai pénzügyi kapcsolatok alakulását, egészen a kezdetektől. A történelmi áttekintés során négy korszakra osztottam az elmúlt hetven évet, amelyeket részletesen ismertetek. A magyar és kínai források tanulmányozása során fellelt számos érdekesség közül is többet megosztok az olvasókkal.

Kulcsszavak: Magyarország, Kína, pénzügyi kapcsolatok

Abstract: *We celebrated the establishment of the diplomatic relations between Hungary and China in 2019. Over the past 70 years, the two countries have undergone major political, economic and social changes. Despite the great changes, their friendship has remained. Their cooperation developed dynamically in all areas, including economy, tourism, culture and education, especially in financial relations. In my study, I present the last 70 years of Hungarian–Chinese financial relations that I divided into 4 periods: politically driven financial relations, the years of changes in their financial systems, the revival of financial relations and, lastly, the financial opening to the East.*

Keywords: *Hungary, China, financial relations*

Bevezető

2019-ben ünnepeltük a magyar–kínai diplomáciai kapcsolatfelvétel 70. évfordulóját. Néhány nappal az után, hogy Mao Ce-tung (Mao Zedong, 毛泽东, 1893-1976) 1949. október 1-jén a Mennyei Béke kapubástyáról kihirdette a Kínai Népköztársaság megalapítását, az akkori szovjetbarát szocialista országok, a Varsói Szerződés tagállamai az elsők között ismerték el az új Kínát, majd diplomáciai kapcsolatokat alakítottak ki vele.

Az 1949-es kapcsolatfelvétel nem volt minden előzmény nélküli. Az Osztrák–Magyar Monarchia már a 19. században rákényszerítette a császári Kínát a diplomáciai kapcsolatok felvételére, és saját koncessziós területet is szerzett a Pekingtől keleti irányban

130 km-re fekvő Tiencsin (Tianjin, 天津) városban, amelyet az első világháborúig – a Németországnak és az Osztrák–Magyar Monarchiának szóló kínai hadüzenetig – birtokolt. Utána közel három évtizedig nem volt államközi kapcsolat, de számos honfitársunk (pl. Hudec László építész, Komor Pál üzletember, Gonda Károly építész) az idő alatt is hídszerepet töltött be a két ország között.

A magyar–kínai politikai és diplomáciai kapcsolatok elmúlt 70 évről, illetve a kétoldalú kereskedelem és befektetések történelmi áttekintésével számos tanulmány foglalkozik magyar, angol és kínai nyelven is, azonban a pénzügyi reláció terén nem jelent meg összefoglaló ismertetés. E hiányosság pótlása érdekében végeztem a szekunder kutatásomat, amely a kínai és a magyar jegybank forrásain, kínai nyelvű újságok archív dokumentumain és a magyar–kínai viszonyral foglalkozó tanulmányokon, könyveken alapszik.

Magyar–kínai pénzügyi kapcsolatok 1949 előtt

Cseng Ho (Zheng He, 郑和, 1371–1433) kínai admirális 15. századi nyugati utazásait követően a császár megtiltotta a további hajózásokat, és a birodalom egészen a 19. századig bezárkózott. Kína éppen akkor zárta be a kapuit, amikor az európai országok megkezdtek a felfedező útjaikat és a gyarmatosításaikat, így nagyobb mértékű kereskedelem nem alakulhatott ki Kína és a Nyugat között (Kissinger, 2017, 27–28. o.).

A helyzet akkor változott meg, amikor Nagy-Britannia elindította az első ópiumháborút (1839–1842) Kína ellen. A háborút lezáró nankingi – egyenlőtlen – szerződés öt kínai kikötőt nyitott meg az európai kereskedők előtt, emellett Kínát „jóvátétel” megfizetésére kötelezte, és a császárnak bele kellett egyeznie Hongkong brit annexiójába (Kissinger, 2017, 70. o.). 15 évvel később, egy álcincidenst kihasználva, ismét háborút indítottak az angolok, de már a franciákkal együtt. A második ópiumháborúban (1856–1860) Kína ismét vereséget szenvedett, majd a nyugati országok félgymarmati státuszba kényszerítették az ázsiai birodalmat: több várost (például Sanghajt) koncessziós területekben osztották fel egymás között (Hu, 2014, 464. o.).

Az Osztrák–Magyar Monarchia sem akart kimaradni a kereskedelmi lehetőségekből, ezért egy távol-keleti expedíció keretében 1869. szeptember 2-án kereskedelmi és hajózási egyezményt írt alá Kínával,¹ majd nagykövetséget nyitott Sanghajban, később pedig Pekingben is. Az 1899-ben kitört bokszerláadás leverésében a Monarchia hadserege

¹ Az Osztrák–Magyar Monarchia a „Donau” és a „Friedrich” hajókkal Sziámba (ma Thaiföld), Kínába és Japánba küldött egy 18 fős expedíciót, amelyben öt magyar is részt vett: Bernáth Géza követségi attasé, Hengelmüller László főkonzulátusi attasé, Cserey Mór és Kaas Ivor kereskedelmi szakudósítók, továbbá Xantus János etnológus. Sziámmal 1869. május 17-én, Kínával 1869. szeptember 2-án, Japánnal végül 1869. október 18-án kötöttek kereskedelmi és hajózási egyezményeket.

is részt vett, hogy további előnyökhöz jusson Kínában.² A győztes országok összesen 450 millió tael ezüst hadikárpótlás kifizetésére kötelezték Pekinget, amiből Bécsnek 4 millió tael járt – ez az összeg azonban még az expedíciós hadserege költségeit sem fedezte –, továbbá Tiencsinben egy 108 hektáros koncessziós területet szerzett, ahol a kinevezett főkonzul bevezette a „Duna menti monarchia” pénzügyi rendszerét (Józsa, 1966, 124. o.).

Azonban a kínaiakkal való kereskedelmi együttműködés a későbbiekben sem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, az ottani gyarmatosítási törekvés veszteségesnek bizonyult. Az Osztrák–Magyar Monarchia számára az egyetlen nyereséges üzlet a kínai kormány számára az 1910-es években biztosított, közel 6 millió font értékű kölcsön (1. táblázat) volt.

1. táblázat³

A kínai kormánynak nyújtott osztrák állami kölcsönök

Dátum	Hitel	Kamat
1912. január 29.	300.000 font	6%
1912. január 29.	450.000 font	6%
1913. március 1.	300.000 font	6%
1913. április 10.	1.200.000 font	6%
1913. április 10.	2.000.000 font	6%
1914. április 27.	500.000 font	6%
1916. június 9.	1.233.000 font	8%
Összesen	5.983.000 font	

Azzal, hogy 1917. augusztus 14-én Kína hadat üzent Németországnak és az Osztrák–Magyar Monarchiának, megszűntek a két európai és a kínai császárság közti diplomáciai kapcsolatok, továbbá a kereskedelmi szerződéseket is automatikusan felbontották. Az első világháborút követően a Monarchia feloszlott, utána pedig sem Bécs, sem Budapest nem létesített diplomáciai kapcsolatot Pekinggel. Habár a trianoni békediktátum törölte Kínának a Magyarország felé fennállt adósságát, az osztrák és az olasz bankok még érvényt tudtak szerezni a kínai követeléseiknek, s 1925 és 1933 között be is sikerült hajtaniuk minden fennmaradt tartozást (Józsa, 1966, 180. o.).

² 1899–1901-ben Kínában kitört a bokszerláadás a külföldiek és a kereszténység ellen. A lázadást a „nyolcnemzeti szövetség” verte le, amelyben részt vett Nagy-Britannia, Olaszország, Németország, Oroszország, Franciaország, Japán, az Amerikai Egyesült Államok és az Osztrák–Magyar Monarchia.

³ Forrás: Bank of China Research Department (1935, 190. o.).

Magyar–kínai pénzügyi kapcsolatok az elmúlt 70 évben

Az elmúlt 70 év kétoldalú pénzügyi kapcsolatait négy periódusra lehet felosztani (2. táblázat), amelyek részletes kifejtése előtt érdemes a magyar és a kínai pénzügyi rendszerrel is megismerkedni.

2. táblázat

Magyar–kínai pénzügyi kapcsolatok az elmúlt 70 évben

Év	Jelleg
1949–1990	Politika irányította kapcsolatok
1990–2000	A pénzügyi rendszerek változásai
2000–2010	A kapcsolatok feléledése
2010–	Pénzügyi „keleti nyitás”

Magyarország és Kína pénzügyi rendszere a 19. század közepétől napjainkig

A két ország politikai és pénzügyi rendszerének a fejlődésében sok hasonlóság figyelhető meg, amelyek nagyban hozzájárultak a szoros gazdasági-pénzügyi kapcsolatok és a baráti viszony kialakulásához.

Az önálló pénzügyi rendszerek gyökerei

A 19. századi Kínában még nem történt meg a szervezett bankrendszer kiépítése, a helyi magánbankok nyomtatták a bankjegyeket, amelyek csak a kibocsátás helyén voltak forgalomban. Az első ópiumháborút követően külföldi bankok is megjelentek Kínában, és – a kínai törvények figyelmen kívül hagyásával – nagy mennyiségű pénzt nyomtattak, hogy kontrollálni tudják a kínai pénzügyi és gazdasági rendszert. Ezt követően minden tartomány létrehozta a saját pénzügyi hivatalát, s azok újabb pénzt nyomtattak és terjesztettek – ezzel az országon belül nagy mennyiségben mozogtak a fedezet nélküli, eltérő pénznemek. A világ összes külföldi valutája megtalálható volt Kínában, de a mexikói dollár volt a legelterjedtebb, amely a spanyol hódítók révén jutott el a mexikói ezüstműanyagból a Fülöp-szigetekre, majd a kínai gazdasági vérkeringésbe is (Homonnay, 1946, 392. o.). A későbbiekben a mexikói ezüst dollár hatására helyezték Kínában is ezüst alapokra a pénzügyi rendszert.

Eközben a Habsburg Birodalom fővárosában 1816. július 1-jén létrejött az Osztrák Nemzeti Bank, amely Magyarország pénzforgalmát is irányította. Az 1867-es kiegyezést követően annak átszervezésével alakult meg (1878-ban) az Osztrák–Magyar Bank, a Monarchia közös jegybankja (Magyar Nemzeti Bank, 2018a, 465–468. o.).

Tehát a század folyamán mindkét országban elindult a pénzügyi rendszer reformja és egységesítése, azonban Magyarországon önálló, független jegybankot a külföldi hatalmak nyomásgyakorlása miatt még nem tudták megalakítani.

Az önálló jegybankok és az egységes pénznem kialakulása

A kínai császári hivatalnokok – felfigyelve a pénzügyi romlásba vezető káoszra – eldöntötték, hogy létrehozzák az ország első hivatalos önálló központi bankját. Ez az 1905-ben megalapított Hubu⁴ Bank (*Hubu Yinhang*, 户部银行), amely a jegybanki funkciók mellett kereskedelmi banki tevékenységet is folytatott. A központi bank részvénytársasági formában jött létre: 50.000 részvényt adtak ki, amelyek felét a pénzügyekért felelős minisztérium vette meg, a többit pedig szabadon értékesítették (Smolka, 1916, 51. o.). Az intézményt 1908-ban Daqing Bankká (*Daqing Yinhang*, 大清银行) nevezték át. 1912-ben, a Kínai Köztársaság megalapítását követően lett a ma is ismert Bank of China (*Zhongguo Yinhang*, 中国银行) néven az új kormány (*Bank of China*, 2020a), majd a Peiyang-kormányzat (*Beiyang Zhengfu*, 北洋政府, 1912–1928) központi bankja (*Bank of China*, 2020b; Cheng, 2003, 25–32. o.).

1908-ban a tael lett a közös pénznem Kínában, majd 1910. április 16-án császári rendelettel megalkották az egységes pénzrendszert is (*bizhi zeli*, 币制则例), és bevonták a törvénytelen bankjegyeket. 1912. január 1-jén kikiáltották a Kínai Köztársaságot (Kissinger, 2017, 105. o.), amelynek vezetői 1914-ben egy újabb egységesített pénznemet, az ezüst dollárt választották az ország pénzforgalmi eszközének. A pénz jövőjét számos törvénnyel is biztosították, és érvénytelenítették a korábbi pénznemeket.

1924 augusztusában Szun Jat-szen (Sun Zhongshan, 孙中山, 1866–1925), a kínai forradalom atyja és a Kínai Köztársaság ideiglenes elnöke az újjraalapított Kuomintang-kormányzat jegybankjaként Kanton (Guangzhou, 广州) városában létrehozta az új Kínai Központi Bankot (*Zhongyang Yinhang*, 中央银行). 1927-ben – már Csang Kaj-sek (Jiang Jieshi, 蒋介石, 1887–1975) irányításával – a Kuomintang Nankingban megalapította az új kormányt, amely az ország egyesítését követően (1928. november 1-jén) az ország pénzügyi központjában, Sanghajban állította fel a központi bankot (Xi, 1992, 103–109. o.).

1933-tól négy nagy bank működött az országban: a Bank of China, a Kínai Központi Bank, az 1908-ban alapított, s a mezőgazdasági és ipari tevékenységek támogatásáért felelős Bank of Communications (*Zhongguo Jiaotong Yinhang*, 中国交通银行), valamint az 1933-ban, Csang Kaj-sek vezetésével létrehozott Farmers Bank of China (*Zhongguo Nongmin Yinhang*, 中国农民银行), amelynek fő tevékenysége a mezőgazdaság fejlesztése és mezőgazdasági hitelek nyújtása volt.

Mindeközben 1927-ben kitört a kínai polgárháború (1927–1949) a nacionalista Kuomintang (KMT) és a Kínai Kommunista Párt (KKP) között. 1931 novemberében a KKP

⁴ A Hubu a pénzügyekért, adózásért és polgári ügyekért felelős minisztérium elnevezése.

megtartotta a kínai szovjetek I. kongresszusát, amelyen elfogadták a Kínai Szovjetköztársaság (*Zhonggong Suweiai Gongheguo*, 中共苏维埃共和国, 1931–1937) alkotmánytervezetét (és további törvényjavaslatokat), valamint Mao Ce-tungot (1893–1976) megválasztották az ideiglenes kormány elnökének. Ezzel a Kínai Köztársaság mellett létrejött egy újabb állam.

1931-ben Japán megszállta Mandzsúriát (Kissinger, 2017, 106. o.), ahol kezdetben a japán központi bank által kiadott bankjegyek és érmék voltak forgalomban, majd megalapították a Mandzsú Központi Bankot, amely 1932-től 1948-ig bocsátotta ki Mandzsúria hivatalos, nemesfémalapú pénzét, a mandzsukuói jüant.⁵ A szovjetek I. kongresszusán megalapították a szovjetköztársaság központi bankját (*Zhonggong Suweiai Gongheguo Guojia Yinhang*, 中共苏维埃共和国国家银行); első vezetője Mao Cö-min (Mao Zemin, 毛泽民, 1896–1943), Mao Ce-tung öccse lett. Az újabb központi bank a kínai Vörös Hadsereggel együtt mozogva, többszöri költözés után, a helyi bankokkal összeolvadva, a „hosszú menetelés” (1934–1936) végállomásán, Yan'an városban telepedett le, 1937 januárjában.

Ugyanebben az évben kitört a második kínai–japán háború (1937–1945), ezért a Kínai Köztársaság és a Kínai Szovjetköztársaság névlegesen összefogott a japánok ellen, ezzel pedig a szovjetköztársaság és annak jegybankja is megszűnt. Közben belharcolt folytak és Japánnal is háborúztak, a kínai fizetőeszközök elértektelenedtek, hatalmas infláció keletkezett, a kínai gazdaság hanyatlásnak indult.

A kínai–japán háborút (s egyúttal a második világháborút) követően a Kínai Kommunista Párt és a Kuomintang közötti ellentét újra feléledt. Amerikai és szovjet beavatkozással és háttértámogatással zajlottak a két fél közötti tárgyalások (és a japánok kapitulációja). Azonban az egyezkedések végül nem vezettek sikerhez: 1946-ban elindult a polgárháború újabb fordulója. 1948-ra a KKP fölénybe került (Kissinger, 2017, 107. o.), és 1948. szeptember 26-án kikiáltották az Észak-kínai Népköztársaságot. 1948. december 1-jén a Huabei Bank (*Huabei Yinhang*, 华北银行), a Beihai Bank (*Beihai Yinhang*, 北海银行) és a North-West Agriculture Bank (*Xibei Nongming Yinhang*, 西北农民银行) összeolvasztásával, a pénzügyminisztérium részeként megalapították a mai központi bankot, a Kínai Népbankot (People's Bank of China, *Zhongguo Renmin Yinhang*, 中国人民银行, PBoC), amely aznap be is vezette a jelenleg is használatos *renminbi* (人民币, „a nép pénze”) (*The People's Bank of China*, 2020a).

Míg Kína zavaros időket élt meg, addig az Osztrák–Magyar Monarchia békésebb körülmények között fejleszthette a pénzügyi rendszerét, de nem sokáig. Az Osztrák–Magyar Bank 1892-től bocsátotta ki a Monarchia közös pénzét, az aranykoronát (Magyar Nemzeti Bank, 2018a, 476. o.). A jegybank budapesti főintézete számára 1905-ben, Alpár Ignác tervei alapján épült meg a mai Magyar Nemzeti Bankként működő épület a főváros központjában, a Szabadság téren.

⁵ Az értékét a 23,91 gramm súlyú, tiszta ezüstből készült korong alapján határozták meg.

Az első világháborút követően a Monarchia felbomlott, s ezzel a közös jegybankot is felszámolták; a magyar jegybanki feladatokat először a Magyar Királyi Állami Jegyintézet látta el, majd 1924-ben megalapították a Magyar Nemzeti Bankot (MNB), amelynek első elnöke Popovics Sándor lett. Az MNB a devizagazdálkodás felügyelete mellett új valutát – pengőt – bocsátott ki, átvette az állami számlák vezetését és az államadóság kezelését, irányította az ország hiteléletét, és befolyásolta a bankrendszer működését (Magyar Nemzeti Bank, 2018a, 536. o.).

Egyszintű bankrendszer

1949. október 1-jén Mao Ce-tung kihirdette a Kínai Népköztársaság megalapítását, ezt követően pedig – szovjet mintára és Magyarországhoz hasonlóan, ahol 1947-ben miniszteri biztosokat jelöltek ki a nagybankok élére, s ezzel megkezdődött a teljes bankrendszer államosítása – egyszintű bankrendszert hoztak létre, a Kínai Népbank vezetésével. A PBoC és a kínai bankrendszer 1949-től tartó fejlődése négy periódusra osztható fel (*The People's Bank of China*, 2020a). 1948–1952 között a gazdaság fellendítése volt a cél, 1953 és 1978 között a jegybank fő feladata a kínai tervgazdálkodás támogatása volt, vagyis az állami vállalatoktól származó bevételek gyűjtése, majd a költségvetési tervek szerinti újraosztása. 1979-től 1992-ig tartott a jegybank modernizációja és a kettős bankrendszer kialakítása, 1992 óta pedig a pénzügyi rendszer megerősítése és további fejlesztése zajlik.

A gazdaság fellendítése érdekében a *renminbit* (人民币) nevezték ki Kína egyetlen, forgalomban használható pénznemévé, amelyet azóta is csak és kizárólag a központi bank bocsáthat ki. Az országos lefedettség érdekében bankfiókokat hoztak létre a különböző tartományokban, a külföldi bankok kínai tevékenységre vonatkozó engedélyét megszüntették, a külföldi valuták ellenőrzését központosították, és betiltották a valuta-kereskedelmet. Emellett a jegybankot kereskedelmi tevékenység folytatására szóló hatáskörrel is felruházták (*The People's Bank of China*, 2020a). Magyarországon a második világháborút követő hiperinfláció megszüntetése érdekében 1946. augusztus 1-jén új pénznemet vezettek be a pengő helyett: a forintot (Magyar Nemzeti Bank, 2013, 51. o.). A 20. század közepétől a két távoli országban a szovjet hatás következtében azonos bankrendszer jött létre, és mindkettőben olyan új fizetőeszközt hoztak forgalomba, amely a mai napig érvényben van – azonban maguk az országok a világrendben és a világ gazdaságban elfoglalt eltérő helyük miatt máshogy fejlődtek tovább.

1955-ben a renminbit megreformálták: míg 1949-ben, az első kiadásban a legnagyobb névértékű papírpénz az 1000-es volt, 1950-re az 5000-es és a 10.000-es, 1953-ra pedig az 50.000-es címlet lett, ezért 1955 márciusában bevonták az első kiadást, és az áprilisban forgalomba került második kiadás során már csak – 4 nulla „levágásával” – 1, 2, 3, 5 és 10 renminbi címletek szerepeltek (*The People's Bank of China*, 2020a).

Modernizáció és a kétszintű bankrendszer

Magyarországon már 1948-ban a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank (1950-től: Magyar Külkereskedelmi Bank) vette át – mint az MNB albankja – a külkereskedelmi pénzforgalommal kapcsolatos ügyeket; szintén 1948-tól a Magyar Beruházási Bankhoz, 1949-től az Országos Takarékpénztárhoz, 1985-től pedig a Budapesti Hitelbankhoz kerültek át egyes tevékenységek az MNB-től (Vértesy, 2013, 241–242. o.). Azonban a kétszintű bankrendszerre történő átállás még váratott magára.

Kínában 1979–1992 között zajlott le a jegybank modernizációja és a kettős bankrendszer kialakítása. 1978-ban Teng Hsziao-ping (Deng Xiaoping, 邓小平, 1904–1997) kihirdette a „reform és nyitás” (*Gaige Kaifang*, 改革开放) politikát, amelynek keretében szakítottak a szovjet tervgazdálkodási modellel, és áttértek a szocialista piacgazdaságra. A Kínai Népbank és a pénzügyminisztérium kettévált, a jegybank a kínai államtanács felügyelete alá került. Emellett a specializált bankok létrehozásával megkezdődött a bankrendszer modernizálása is: 1979 februárjában a már említett Farmers Bank of China vette át a központi banktól az agráripari banki tevékenységet; 1979 márciusában újrainították a Bank of Chinát, és létrehozták a kínai állami devizahatóságot (*State Administration of Foreign Exchange, Guojia Waihui Guanli*, 国家外汇管理, SAFE) (*The People's Bank of China*, 2020b). Az utóbbi két intézmény lett a felelős a devizatranzakciók és a nemzetközi üzleti banki tevékenységek lebonyolításáért. 1983 májusában, az építőipari fejlesztések támogatása érdekében felélesztették a People's Construction Bank of Chinát (*Zhongguo Renmin Jianshe Yinhang*, 中国人民建设银行, CCB) is, szeptemberben pedig jóváhagyták az Industrial and Commercial Bank of China (*Zhongguo Gongshang Yinhang*, 中国工商银行, ICBC) létrehozását, hogy az támogassa az ipari és kereskedelmi ügyleteket (Magyar Nemzeti Bank, 2018a, 598–599. o.). A kínai államtanács 1983. szeptember 17-i döntése alapján a Kínai Népbank 1984. január 1-jétől már csak jegybanki funkciókkal működött, kereskedelmi banki tevékenységet nem folytathatott, ezzel pedig létrejött a kétszintű bankrendszer. Ezt követően újraalapították az értékpapíripiacot, számos pénzügyi vállalat jött létre, és több kereskedelmi bankot részvénytársasági formában (újra)alakítottak (Komlóssy, Kovalszky, Körmendi, Lang és Stancsics, 2015, 133–144. o.).

Magyarországon egy kétéves előkészítést követően, 1987. január 1-jén – a kommunista országok közül elsőként – állt vissza a kétszintű bankrendszer. Az apparátusuk, a fiókhálózatuk, az ügyfélkörük – kevés kivételtől eltekintve – a Magyar Nemzeti Banktól került át az új kereskedelmi pénzintézetekhez. 1991. október 21-én szavazta meg az Országgyűlés a Magyar Nemzeti Bankról szóló 1991. évi LX. törvényt, amelyet a későbbiekben számos alkalommal módosítottak.⁶

⁶ A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény.

Az 1990-es évektől napjainkig

1992-ben kezdődött, és még napjainkban is tart a kínai pénzügyi rendszer megerősítése és fejlesztése. 1992-ben létrejött a tőzsd felügyelet, 1993-ban pedig a kínai államtanács elfogadta a pénzügyi rendszer megreformálásáról szóló előterjesztést. 1994-ben a gazdaságpolitika támogatására három állami (*policy*) bankot – China Development Bank (*Zhongguo Fazhan Yinhang*, 中国发展银行, CDB), China Export and Import Bank (*Zhongguo Jinchukou Yinhang*, 中国进出口银行, CHEXIM) és China Agriculture Development Bank (*Zhongguo Nongye Fazhan Yinhang*, 中国农业发展银行, ADBC) – hoztak létre, elkülönítve azokat a kereskedelmi bankoktól. 1995-ben megszületett a jegybanktörvény, amivel a Kínai Népbank már jogi értelemben is az ország központi bankjává vált, és törvény született a kereskedelmi bankok szabályozásáról is. 1998-ban létrejött a biztosítási felügyelet, 2003-ban pedig a Kínai Népbanktól különválasztották a bankfelügyeleti tevékenységet. 2018-ban összeolvadt a korábbi bankhatóság és a biztosítási hatóság, az egyesített intézmény China Banking and Insurance Regulatory Commission (*Zhongguo Yinhang Baoxian Jiandu Guanli Weiyuanhui*, 中国银行保险监督管理委员会, CBIRC) néven, a korábbi bankhatóság vezetőjének az irányításával folytatta a működését. Emellett változott az intézmények közötti feladatmegosztás is: a jegybank a pénzügyi stabilitáshoz kapcsolódó feladatokat vett át a bankhatóságtól. A két intézmény közötti együttműködést erősítette, hogy a CBIRC vezetője, Kuo Su-csing (Guo Shuqing, 郭树清) a Kínai Népbank párttitkára és alelnöke is lett egyben (*The People's Bank of China*, 2018).

Mára a világ négy legnagyobb márkaértékkel rendelkező bankja kínai, de az első tízben még egy kínai szereplő is megjelent (3. táblázat).

Kínában a „reform és nyitás” politikáját követő gazdasági és pénzügyi fellendülésnek, valamint a külső befolyástól független, önálló országgá válásnak köszönhetően a pénzügyi reformok viszonylag gyorsan végbemehettek. Ellenben Magyarország, amelynek gazdaságában az 50 éves szovjet hatás mély nyomot hagyott, a rendszerváltást követően komoly visszaeséssel, magas munkanélküliségi és inflációs rátával nézett szembe, s az 1990-es években több bankválság is végigsöpört a kelet-közép-európai régióban. Hazánkban 1994-ben kezdődött meg a bankok privatizációja, és 1997-re le is zárult; ennek következtében a magyar és a régiós bankrendszerekben a külföldi tulajdoni arány túlsúlya lett megfigyelhető (Banai, Király és Várhegyi, 2010, 9–10. o.). Magyarországon az uniós normáknak megfelelő első jegybanktörvényt csak 2001. június 19-én fogadta el az Országgyűlés (*Magyar Nemzeti Bank*, 2020a); ez biztosította a jegybank függetlenségét, továbbá az árstabilitás elérését és fenntartását jelölte meg az MNB legfontosabb céljának. A jegybank e cél veszélyeztetése nélkül támogathatja a pénzügyi rendszer stabilitását és a kormány gazdaságpolitikáját.

A 2013 októberében hatályba lépett új jegybanktörvénnyel – a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény – az MNB mind a jogosítványait, mind a szervezetét illetően bővült, ugyanis hozzá került át a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének (PSZÁF) a feladatköre, azaz a pénz-, a tőke- és a biztosítási piac felügyelete is. A felügyeleti jogkör integrálása mellett a szanaláshoz kapcsolódó hatósági feladatok ellátása, valamint a makroprudenciális jogosítvány széles hatáskörrel ruházta fel a jegybankot (*Magyar Nemzeti Bank*, 2019a).

3. táblázat⁷

A világ tíz legnagyobb márkaértékű bankja

A világ 10 legnagyobb márkaértékű bankja			
1.	ICBC	kínai	79,8 milliárd USD
2.	China Construction Bank	kínai	69,7 milliárd USD
3.	Agriculture Bank of China	kínai	55,0 milliárd USD
4.	Bank of China	kínai	50,9 milliárd USD
5.	Wells Fargo	amerikai	39,9 milliárd USD
6.	Bank of America	amerikai	36,6 milliárd USD
7.	Citi Bank	amerikai	36,4 milliárd USD
8.	JP Morgan Chase Bank	amerikai	36,3 milliárd USD
9.	China Merchant Bank	kínai	22,4 milliárd USD
10.	HSBC	angol	20,1 milliárd USD

A 21. században a világ pénzügyi rendszerében a digitalizáció is fontos szerepet kap: napi szinten lehet olvasni híreket a *fintech* fejlesztések legújabb eredményeiről. A kínai pénzügyi rendszer e téren is az első helyre került: az Alipay és a WePay a *fintech* világ vezető vállalata lett (Kajdi, 2017). Emellett a Kínai Népbank is folyamatos fejlesztéseket hajt végre, hogy elindíthassa a világ első jegybanki digitalizált pénzét. A kínai bankrendszer történelmi áttekintésekor a 2012-től napjainkig tartó szakaszt néhány éven belül már az 5. periódusként, a *fintech* fejlesztések fejezeteként jellemezhetjük majd.

Politika irányította pénzügyi kapcsolataink 1949–1990 között

1949-ben létrejött a Magyar Népköztársaság és a Kínai Népköztársaság, s mindketten a szovjet blokkhoz tartoztak. Ugyanabban az évben hazánk részvételével megalakult a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST), amelyben 1962-ig a Kínai Népköztársaság megfigyelői státusszal volt jelen. A szocialista államok, különösen a KGST-tagországok gazdasági együttműködése három részből állt: a tervkoordináció rendszere,

⁷ Forrás: Brand Finance, 2019.

a külkereskedelmi együttműködés rendszere, a valutáris-pénzügyi együttműködés rendszere (Magyar Nemzeti Bank, 1977, 280. o.). Az országok közötti klíringszámlák valutája az orosz rubel lett.

Magyarország 1955-re súlyos pénzügyi helyzetbe került, amelynek kezelése érdekében a szovjet, a lengyel, a román és a csehszlovák központi bankok támogatása mellett a Kínai Népbank 2 millió angol font kölcsönt folyósított.

Az 1956. évi magyar forradalom és szabadságharc gazdasági következményeinek a felszámolására, a termelés újraindítására és az ellátás biztosítására a szocialista országok 1956 vége és 1957 eleje között hatalmas kölcsönöket nyújtottak Magyarországnak. Csou En-laj (Zhou Enlai, 周恩来, 1898–1976) kínai miniszterelnök az 1956. november 6-án Kádár Jánosnak címzett levelében (MOL VII.) üdvözölte az új kormány megalakulását, az „ellenforradalom” leverését, és 30 millió rubel⁸ értékű anyagi és pénzbeli segítség nyújtásáról biztosította a magyar kormányt. Erről a kínai párt szócsöve, a *Zsenmin Zsipao* (*Renmin Ribao*, 人民日报) 1956. november 8-án, az első oldalon adott tájékoztatást a kínai népnek (*Zsenmin Zsipao*, 1956, 1. o.).

A Kínai Népköztársaság a továbbiakban is támogatta a magyar kormányt: összességében 100.000.000 rubel⁹ érő konvertibilisvaluta-kölcsönt – a szocialista országok között a Szovjetunió után a második legnagyobbat (4. táblázat) – nyújtott (Magyar Nemzeti Bank, 2004, 251. o., Kiss, 1961, 281. o.), amit Csou En-laj az 1957. január 5-én tett magyarországi látogatása során jelentett be.

4. táblázat¹⁰

Az 1956-os forradalom után a szocialista államok által nyújtott kölcsönök

Áruszállítás formájában nyújtott hitel			
Ország	A hitel értéke	Forintra átszámítva	Mai értéken
Bulgária	7.000.000 rubel	20,5 millió Ft	2,3 milliárd Ft
Csehszlovákia	90.000.000 rubel	264,1 millió Ft	29,3 milliárd Ft
Lengyelország	40.000.000 rubel	117,4 millió Ft	13,0 milliárd Ft
Német Demokratikus Köztársaság	60.000.000 rubel	176,1 millió Ft	19,5 milliárd Ft
Románia	40.000.000 rubel	117,4 millió Ft	13,0 milliárd Ft
Szovjetunió	635.000.000 rubel	1.863,6 millió Ft	206,7 milliárd Ft
Valutakölcsön			
Ország	A hitel értéke	Forintra átszámítva	Mai értéken
Kínai Népköztársaság	100.000.000 rubel	293,5 millió Ft	32,5 milliárd Ft
Szovjetunió	240.000.000 rubel	704,3 millió Ft	78,1 milliárd Ft

8 Mai értéken 10,5 milliárd forint körül. (1956-ban: 100 ORB = 293,48 HUF, 30 millió ORB = 88.400.000 HUF.)

9 Mai értéken 32,5 milliárd forint körül.

10 Forrás: Magyar Nemzeti Bank, 2004, 248. o.

A szocialista államok jegybanki munkatársai 1956-tól sorozatosan látogatták egymást, s e tanulmányutak keretében kölcsönös tájékoztatást adtak a jegybankjaik működéséről, felépítéséről. Az 1960-as évek elején azonban a szovjet és a kínai kommunista párt közötti ellentétből kifolyólag a Magyar Nemzeti Bank küldöttei már nem keresték fel Kínát, s az ottani jegybankokkal való kapcsolattartás befagyott (Magyar Nemzeti Bank, 2013, 131. o.).

A kínai kulturális forradalom (1966–1976) alatt a két ország relációja megromlott; Kína 1966 és 1969 között nem is nevezett ki nagykövetet Budapestre. 1970-től az országaink viszonya normalizálódott, de az állam- és pártközi kapcsolatok csak 1980-tól éltek újra, a két ország vezetői erőfeszítéseinek köszönhetően, s akkor az együttműködési területek politikai alapon ismét kiszélesedtek (*Embassy of the People's Republic of China in Hungary*, 2004).

A kínai „reform és nyitás” politika 1978-as elindulását követően a kínai reformpolitikusok, köztük Teng Hsziao-ping is nagy figyelmet fordított a magyarországi új gazdasági mechanizmus tapasztalataira, így több kínai állami vezető, közigazdász és szakértő utazott Magyarországra. 1983 szeptemberében a kínai pénzügyminiszter-helyettes és delegációja kéthetes tanulmányúton vett részt az országban (*Zsenmin Zsipao*, 1983a, 3. o.), amelyről tanulmányt is publikáltak a pénzügyi szaklapban (*Economic Research Journal*, 1984), és külön könyvet is kiadtak „A magyar költségvetési rendszer és az adóigazgatás” (匈牙利财政体制和财务管理) címen a China Financial and Economic Publishing House kiadónál 1984-ben. Magyarország a Nemzetközi Valutaalaphoz való 1981-es csatlakozása idején az 1979-es második olajválság, a világgazdasági válság és egyéb világpolitikai fordulatok (szovjet katonai beavatkozás Afganisztánban, iraki-iráni háború, lengyel rendkívüli állapot stb.) következményeként likviditási problémákkal küzdött. Kádár János és a kínai vezetéssel ugyancsak jó kapcsolatokat ápoló volt jegybanki alelnök, Fekete János közbenjárásának köszönhetően 1982 augusztusában a Kínai Népköztársaság 100.000.000 amerikai dolláros¹¹ hitelt nyújtott Magyarországnak,¹¹ hogy az befizethesse a Nemzetközi Valutaalapba a kvótáját (Magyar Nemzeti Bank, 2004, 485. o.).

1983 novemberében Tímár Mátyás jegybankelnök (1975–1988) vezetésével az MNB delegációja Kínába látogatott, ahol Tien Csi-jün miniszterelnök-helyettes (Tian Jiyun, 田纪云, 1983–1993) is fogadta őket (*Zsenmin Zsipao*, 1983b, 4. o.). Egy évvel később Lü Pej-csien kínai jegybankelnök (Lv Peijian, 吕培俭, 1982–1985) és delegációja Európába utazott, ahol az olasz, jugoszláv és román jegybankon kívül a Magyar Nemzeti Bankba is ellátogatott (*Zsenmin Zsipao*, 1984, 4. o.).

11 Mai értéken 117,3 milliárd Ft (1982. augusztusában 1 USD = 38,3 Ft, 100 millió USD = 3.830.000.000 Ft).

1985 júniusában az Agricultural Bank of China meghívására Fekete János magyar jegybankelnök-helyettes és delegációja tett látogatást Kínában. Li Peng miniszterelnök-helyettes¹² (Li Peng, 李鹏, 1983–1987) mellett Jao Ji-lin miniszterelnök-helyettes (Yao Yilin, 姚依林, 1979–1993) és Csen Mu-hua jegybankelnök asszony¹³ (Chen Muhua, 陈慕华, 1985–1988) is fogadta őket (*Zsenmin Zsipao*, 1985a, 4. o.; *Zsenmin Zsipao*, 1985b, 4. o.). 1986-ban és 1987-ben a *Zsenmin Zsipao* napilap beszámolt a Magyar Nemzeti Bank delegációjának kínai útjáról és az ottani magas szintű fogadtatásáról (*Zsenmin Zsipao*, 1986, 4. o.; *Zsenmin Zsipao*, 1987a, 4. o.).

Az 1987. június 4–21. közötti közép- és kelet-európai útján Csao Ce-jang kínai miniszterelnök (Zhao Ziyang, 赵紫阳, 1980–1987) Lengyelország, az NDK, Csehszlovákia és Bulgária mellett Magyarországra is ellátogatott (*Zsenmin Zsipao*, 1987b, 1. o.; *Népszabadság*, 1987, 1. o.; *Zsenmin Zsipao*, 1987c, 1. o.). A magyarországi útja kapcsán a kínai pártlap beszámolót közölt a magyar bankrendszer reformjáról, azaz az egyszintű bankrendszernek az öt kereskedelmi bank létrehozásával történt kétszintűvé alakulásáról (*Zsenmin Zsipao*, 1987d, 7. o.). 1987 októberében pedig Kádár János látogatott el – 30 év után először – Kínába, ahol Teng Hsziao-ping mellett Csao Ce-jang miniszterelnök és a többi országos vezető is fogadta a magyar delegációt, amelynek Medgyessy Péter akkori pénzügyminiszter (későbbi miniszterelnök) is a tagja volt. Október 27-én Csen Mu-hua jegybankelnök asszony Pekingben fogadta Demcsák Sándort, a Magyar Külkereskedelmi Bank elnökét (*Zsenmin Zsipao*, 1987e, 3. o.).

1988 májusában Li Kuj-hszien jegybankelnök (Li Guixian, 李贵鲜, 1988–1993) és pénzügyi delegációja utazott Magyarországra, Romániába és Csehszlovákiába (*Zsenmin Zsipao*, 1988, 2. o.). 1990. november 1-jén Csiang Cö-min kínai államfő (Jiang Zemin, 江泽民, 1993–2003) és Li Kuj-hszien jegybankelnök Pekingben fogadta Medgyessy Pétert, a Németh Miklós vezette kormány gazdasági ügyekkel megbízott miniszterelnök-helyettesét (1980–1990) (*Zsenmin Zsipao*, 1990, 4. o.), jöllehet 1990. május 23-án már felállt a rendszerváltó Antall-kormány.

A két távoli országot a kommunizmus eszméje és a Szovjetunióval való kapcsolat hozta össze. Budapest és Peking hasonlóan működtette a gazdasági és a pénzügyi rendszerét: az utóbbiban a politikának, s így a pénzügyi külkapcsolatoknak is nagy szerepük volt. Ebben az időben főként a jó pártkapcsolatoknak köszönhetően voltak pénzügyi együttműködések a két ország között. A „kommunista” országok közül elsőként Magyarország indította el a pénzügyi rendszer reformját, s azt a kínai vezetők és szakemberek folyamatosan tanulmányozták. A jelenlegi kínai gazdasági és pénzügyi vezetők is sokszor felelegetik, hogy a magyar reformokból igen sok ihletet nyertek a kínai pénzügyi rendszer alakításához.

12 1988-tól 1998-ig a Kínai Népköztársaság miniszterelnöke.

13 1978–1982 között a Kínai Népköztársaság miniszterelnök-helyettese.

Ezzel le is zárult a magyar–kínai pénzügyi kapcsolatok első, a politikai kapcsolatok mentén fejlődött szakasza. Az 1980-as években kialakult relációk a későbbiekben nagy segítséget jelentettek a két ország közti pénzügyi együttműködések felélénkítésében.

A pénzügyi rendszerek változásainak éve, 1990–2000

A hidegháborút és a Szovjetunió bukását követően nagy változásokon ment keresztül Magyarország és Kína is. A Tienanmen téri események (1989) és azok következményeként a „kínai fenyegetés” gondolatnak az elterjedése rossz fényt vetett Kínára a nemzetközi porondon, ezért aktív szerepvállalásba kezdett a nemzetközi szervezetekben, és támogatta a multilaterális kapcsolatokat, hogy a diplomáciai lépéseivel megszüntesse a róla kialakult ellenségképet (5. táblázat).

5. táblázat¹⁴

Kína multilaterális kapcsolatai az 1990-as évektől

Dátum	Multilaterális kapcsolat
1991. november	Csatlakozás az APEC-együttműködéshez
1991	Kína–ASEAN-párbeszéd elindítása
1992	Nagy-Mekong Régió Együttműködés
1996	A „sanghaji ötök” együttműködés elindítása
1996	Az első Ázsia–Európa-találkozó
1996	Közép-ázsiai Regionális Gazdasági Együttműködés
2000	Kína–Afrika Együttműködési Fórum
2001	Csatlakozás a WTO-hoz
2002	Ázsiai Együttműködés Párbeszéde
2004	Kína–Arab Államok Együttműködési Fóruma

Magyarországon 1990-ben elindult a rendszerváltás, 1991-ben felbomlott a Varsói Szerződés és a KGST, emellett a magyar bankrendszer is megreformálás alatt volt. Hazánk a Nyugat felé fordult, 1990-ben belépett az Európa Tanácsba, 1995-ben a WTO-ba, a következő évben az OECD-be és 1999-ben a NATO-ba, s elsődleges prioritássá vált számára az euroatlanti integráció. A Szovjetuniótól való megszabadulást és a kommunista rendszer megszűnését követően politikailag nehezen lett volna vállalható a további szorosabb kapcsolattartás Kínával, így egy rövid időre lazult a magyar–kínai reláció. Politikai vonalon ugyanakkor továbbra is folytatódtak a kölcsönös magas szintű látogatások – évente egy-két miniszteri vagy magasabb szintű találkozó zajlott a két ország között, amelyekről a *Zsenmin Zsipao* be is számolt –, azonban ez a kapcsolat a korábbi évekbelihez vagy éppen a maihoz képest elenyésző volt.

14 Forrás: *Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China*, 2020.

Az 1950-től 1990-ig tartó időszakban a kormányközi megállapodásoknak megfelelően a két ország közötti kereskedelmi elszámolás számlavezetési módszerrel történt, azonban 1991-ben áttértek a készpénzes kiegyenlítésre; ezt követően a kétoldalú kereskedelmi forgalom egy időre jelentősen csökkent, de hamarosan évről évre növekvő tendenciát mutatott.

Az 1990-es években – ahogy azt a két ország pénzügyi rendszerének a bemutatásánál is láthattuk – Kína gyors gazdasági és pénzügyi fejlődésben volt, míg Magyarországon a rendszerváltás gazdasági visszaeséssel járt. Az 1990-es évek előtt Kína még közletről és részletesen tanulmányozta a magyar pénzügyi reformokat, utána már csak távolról, a rendszerváltás gazdasági hatásai miatt figyelte szakmai szemmel Magyarországot.

A pénzügyi kapcsolatok feléledése, 2000–2010

A 2000-es évek első évtizedében a két ország közötti kapcsolatok feléledtek, Kína kezdett felfigyelni a régióra és Magyarországra is. Medgyessy Péter miniszterelnök, aki 1987-ben pénzügyminiszterként (Kádár Jánossal), majd 1990-ben miniszterelnök-helyettesként már járt Kínában, 2003 augusztusában hivatalos látogatást tett Pekingben, ahol a legmagasabb szinten fogadták *Zsenmin Zsipao*, 2003a, 1. o.; *Zsenmin Zsipao*, 2003b, 1. o.). 2003-ban Magyarország megkapta a kínai ADS (*Approved Destination Status*) státuszt (*Zsenmin Zsipao*, 2003c, 4. o.), ezzel a kínai turisták megindulhattak Magyarországra. Egy évre rá már közvetlen repülőjárat is indult Budapest és Peking között (*Zsenmin Zsipao*, 2004a, 6. o.). 2004-ben Hu Csin-tao kínai államfő érkezett Magyarországra (*Zsenmin Zsipao*, 2004b, 1. o.; *Zsenmin Zsipao*, 2004c, 1. o.), majd 2005 májusában Medgyessy Péter (már volt miniszterelnökként) utazott Kínába. Gyurcsány Ferenc miniszterelnök 2005 szeptemberében (*Zsenmin Zsipao*, 2005a, 1. o.; *Zsenmin Zsipao*, 2005b, 1. o.) és 2007-ben (*Zsenmin Zsipao*, 2007, 1. o.) utazott a távol-keleti országba. A miniszterelnöki látogatások mellett egyre több miniszteri és szakmai tárgyalás zajlott a két ország között.

A magas szintű tárgyalásoknak és a már régi jó személyes kapcsolatoknak köszönhetően a Bank of China 1997 októberében megnyitotta a budapesti képviseletét, s azt 2003 februárjában, a bank elnöke, Liu Ming-kang (Liu Mingkang, 刘明康, 2000–2003) látogatása során, ünnepélyes keretek között a magyarországi fiókintézeté nyilvánították. 2004-ben a ZTE, majd 2005-ben a Huawei informatikai technológiai cég fektetett be hazánkban, és innen indították el a kelet-közép-európai központjaik kialakítását (Deloitte és Bank of China, 2017, 183. o.).

Kína a 2000-es évek elején kezdte el a multilaterális kapcsolatait kiépíteni az Ázsián kívüli régiókban, így Európában is. A kelet-közép-európai régióban Magyarország volt az egyik lehetséges partnere, amellyel közös „baráti” múlttal rendelkezett, továbbá az

akkori magyar kormányfő és kormánya már ismerős volt a kínai vezetés számára is, továbbá párt-ideológiai szempontból is közel álltak egymáshoz. Mindeközben Magyarország örömmel fogadta a külföldi működőtőke-befektetéseket, míg Kínának újabb piacra és lehetőségekre volt szüksége, így adottá vált a magyar–kínai gazdasági kapcsolatok feléledése. Azonban pénzügyi téren az még váratott magára.

Pénzügyi keleti nyitás, avagy a Magyar Nemzeti Bank szerepe a „keleti nyitás” politikában

A 2008–2009-es pénzügyi, majd gazdasági válság felerősítette az eurózóna térszerzését, de az Amerikai Egyesült Államok és Nagy-Britannia is háttérbe szorult Kínával szemben, továbbá Kína és az ázsiai fejlődő országok már átvették a Nyugat sikertényezőit (Matolcsy, 2015, 55–57. o.). Orbán Viktor miniszterelnök, a 2008-as gazdasági világválságból kilábalás felgyorsítása érdekében és az új világrendre való reagálásként, 2010-ben meghirdette a „keleti nyitás” politikáját, amelynek keretében a magyar kormány az export diverzifikációját tűzte ki célul. Magyarország bővíteni kívánta a feltörekvő, gyors gazdasági növekedési ütemet produkáló ázsiai országokba, de legfőképp a Kínába irányuló exportot és az onnan érkező külföldi befektetéseket, ezzel egyre szorosabb kapcsolatok alakultak ki minden területen a keleti országokkal.

2010-ben megkezdődött a magyar–kínai pénzügyi kapcsolatok fejlesztése. Ennek keretében például az OTP Bank és a Kínai Népköztársaság kártyatársasága, a China Union Pay 2010 novemberében megállapodást kötött, amelynek értelmében a magyar hitelintézet 2011 októberétől lehetővé tette a kínai partner kártyáinak a bank ATM- és POS-hálózatán keresztül történő elfogadását.

Azonban Magyarország és Kína pénzügyi kapcsolataiban az igazi nyitás csak 2013-ban jött el, miután a Magyar Nemzeti Bank élére Matolcsy Györgyöt, az addigi nemzetgazdasági minisztert (2010–2013) nevezték ki. A vezetőváltással „nemcsak a monetáris politikai és más szakpolitikai keretek változtak meg jelentős mértékben, hanem az MNB nemzetközi tevékenysége is kiszélesedett” (*Magyar Nemzeti Bank*, 2019a, 152. o.). Az új jegybankelnök Magyarország sikerének kulcsát már 2008-ban a kínai kapcsolatokban, illetve a magyar gazdaságnak az új ázsiai centrumra fűződő hálóba való integrálódásában látta (Matolcsy, 2008, 312. o.). Miniszterként is erőteljesen támogatta a keleti nyitást, 2013-tól pedig jegybankelnökként az ország gazdasági fellendülését, versenyképessége növelését és a pénzügyi stabilitása megtartását szem előtt tartva megkezdte a pénzügyi kapcsolatok keleti nyitását. Orbán Viktor a 2019-es Turizmus Summiton elhangzott nyitóbeszédében az alábbiak szerint jellemezte a jegybankelnök keleti nyitás terén tett törekvéseit: „...Ázsiából egyre nagyobb kereslet érkezik Európába. Ebben a versenyben kiváló a pozíciónk, ami Szijjártó Péternek és Matolcsy Györgynek köszönhető többek mellett, mert a keleti nyitás politikájának ők voltak az atyamesterei. Ebbe az irányba a gazdasági és diplomáciai kapcsolatok erősödnek...” (*Magyarország Kormánya*, 2019).

2013-tól évről évre nőtt a Magyar Nemzeti Bank és a kínai jegybank, a kínai felügyeleti hatóságok, a kínai értékpapír-felügyelet (*Zhongguo Zhengquan Jiandu Guanli Weiyuanhui*, 中国证券监督管理委员会, CSRC) és a kínai kereskedelmi bankok – Bank of China, Industrial and Commercial Bank of China, China Construction Bank, China Development Bank – közötti együttműködési projektek száma.

A Magyar Nemzeti Bank – a kontinentális Európában elsőként – már 2013-ban 10 milliárd renminbi értékű bilaterális devizaswap-keretmegállapodást kötött a kínai jegybankkal a két ország közötti külkereskedelmi kapcsolatok fejlődésének, turbulens időkben a pénzügyi stabilitásnak, valamint az országok közötti diplomáciai kapcsolatoknak a támogatására; az egyezményt 2016-ban, majd 2020-ban is megújították (*Magyar Nemzeti Bank*, 2020b).

Az MNB 2015-ben meghirdette a Jegybanki Renminbi Programot (*Magyar Nemzeti Bank*, 2015a), amelynek célja a magyar–kínai kapcsolatok fejlesztése és elmélyítése gazdasági, pénzügyi, tudományos, ismeretterjesztési és oktatási téren. A programhoz kapcsolódóan elindult a Budapest Renminbi Kezdeményezés, amellyel a jegybank egy közös platformot hozott létre a magyar–kínai reálgazdasági és pénzügyi kapcsolatokban érintett piaci szereplők, vállalati és banki döntéshozók számára. Emellett döntött a kínai kötvényportfólió kiépítéséről (*Magyar Nemzeti Bank*, 2015b), továbbá megállapodást kötött a renminbielszámolási mechanizmus kialakításáról, valamint egy ügynöki megállapodást arról, hogy a kínai jegybank az MNB ügynökeként befektetéseket fog végrehajtani a kínai bankközi kötvénypiacon (*Magyar Nemzeti Bank*, 2015c).

A jó kapcsolatoknak köszönhetően a kínai jegybank döntött arról, hogy a *Renminbi Qualified Foreign Institutional Investors* (Renminbi Kvalifikált Külföldi Intézményi Befektetők, RQFII) rendszerét kiterjeszti Magyarországra is, és 50 milliárd renminbis kvótát biztosít hazánknak (*Magyar Nemzeti Bank*, 2015c), továbbá a Bank of Chinát jelölte ki Magyarország klíring bankjává (Müller és Kovács, 2017, 186–192. o.).

2016-ban több egyéb, a pénzügyi kapcsolatok fejlesztését célzó együttműködési megállapodást is aláírtak a felek. A kínai *onshore* devizapiacra a közvetlen renminbi–forint-kereskedés is elindult. A közvetlen RMB/HUF-árjegyzés bevezetése támogatja a kétoldalú kereskedelmi és befektetési kapcsolatok fejlődését, valamint a két devizának a határon átnyúló elszámolásokban és hosszabb távon történő használatát (*Magyar Nemzeti Bank*, 2016a).

2018 novemberében a Magyar Nemzeti Bank és a kínai jegybank közösen szervezte meg Budapesten a kínai és kelet-közép-európai országok jegybankelnökeinek első csúcstalálkozóját, amelyen a magyar és az újonnan kinevezett kínai jegybankelnökön, Ji Gangon (Yi Gang, 易刚) kívül 15 régiós jegybank is képviseltette magát (*Magyar Nemzeti Bank*, 2018b).

A Magyar Nemzeti Bank keleti nyitási politikájának köszönhetően a már korábban meglévő pénzügyi kapcsolatok elmélyültek, és számos újnak a lehetősége jelent meg.

A Bank of China 2003-ban létrehozott bankfiókja ma kelet-közép-európai központként működik Budapesten, a környező országokban levők pedig a magyarországi bank leányvállalataiként tevékenykednek: a bank 2015-ben Bécsben és Prágában nyitott fióktelepet, majd 2016-ban leányvállalatot alapított Belgrádban, a régiós terjeszkedés részeként 2019-ben pedig Romániában nyitott fiókot.

2018 decemberében a Budapesti Értéktőzsdén (az MNB leányvállalata) megindult a kereskedés a Bank of China által a régióban elsőként kibocsátott strukturált kötvényeivel. A KKE régióban ez volt egy kínai bank által végrehajtott első tőzsdei bevezetés (Budapesti Értéktőzsde, 2018). Emellett további nagy kínai kereskedelmi bankok is magyarországi bankfiókok létrehozásán dolgoznak.

A Magyar Nemzeti Bank elnöki delegációja 16 év után 2016 januárjában utazott először Kínába (*Magyar Nemzeti Bank*, 2016b) –, hogy részt vegyenek az I. Magyar–Kínai Pénzügyi Fórumon. A magyar jegybankelnök 2017-ben újra Kínába látogatott (*Magyar Nemzeti Bank*, 2017a), mivel a nemzetközileg elismert Shanghai Forum 2017-es rendezvényén nyitóbeszéd megtartására kérték fel. A látogatás során a helyi Fudan Egyetemen működő Fudan Development Institute és a Shanghai Forum nemzetközi tanácsadó testületének (FDDI International Advisory Board) tiszteletbeli tagjává nevezték ki (*Magyar Nemzeti Bank*, 2017b). Ezt követően a jegybankelnök évente kétszer tett hivatalos látogatást Kínába, hogy ezzel is erősítse a magyar–kínai pénzügyi kapcsolatokat. 2013 óta olyan magas rangú nemzetközi rendezvényekre hívták meg a magyar jegybankelnököt beszédek tartására, mint az Egy Övezet, Egy Út Fórum (*Magyar Nemzeti Bank*, 2019b), a Lujiazui Forum (*Magyar Nemzeti Bank*, 2019c), a Shanghai Forum (Shanghai Forum, 2017).

A Magyar Nemzeti Bank a pénzügyi reláción kívül az akadémiai és az oktatási területen is erősítette a magyar–kínai kapcsolatokat: a Kínai Társadalomtudományi Akadémiával (*Zhongguo Shehui Kexueyuan*, 中国社会科学院, CASS) (*Magyar Nemzeti Bank*, 2017c) és más kutatóközpontokkal, továbbá Kína elit felsőoktatási intézményeivel, például a pekingi Csinghua Egyetemmel (*Qinghua Daxue*, 清华大学) (*Magyar Nemzeti Bank*, 2017d) és a sanghaji Fudan Egyetemmel (*Fudan Daxue*, 复旦大学) (*Magyar Nemzeti Bank*, 2017e; *Magyar Nemzeti Bank*, 2017f) is szoros kapcsolatokat alakított ki, az intézményekkel közös szakmai fórumokat, konferenciákat, workshopokat tartottak.

Az MNB kínai kapcsolatainak fejlesztése szempontjából további kiemelt eseményt jelentett, hogy a kínai elnök, Hszi Csin-ping „Kína kormányzásáról” című művének 2017. április 24-i magyarországi bemutatójához az MNB székháza biztosította a helyszínt.

Csou Hsziao-csuan volt kínai jegybankelnököt (Zhou Xiaochuan, 周小川, 2003–2018) 2017-ben, a budapesti Kína–Kelet-Közép-Európa-csúcstalálkozó margóján Matolcsy György Lámfalussy-díjjal tüntette ki, méltatva „hosszú szakmai pályafutását, jegybankelnökként elért eredményeit és a renminbi nemzetközivé tétele érdekében végzett erőfeszítéseit” (*Magyar Nemzeti Bank*, 2018c), a díjat Zhou Xiaochuan jegybankelnök Orbán Viktor miniszterelnök jelenlétében vehette át a Magyar Nemzeti Bankban.

2019-ben ünnepelték a magyar–kínai diplomáciai kapcsolatok felvételének 70. évfordulóját, amelynek keretében a Magyar Nemzeti Bank több kulturális rendezvényt is tartott, többek között a Shanghai Museummal közösen időszaki tárlatot szervezett „Az érmék útja – Kína és Magyarország a Selyemúton” címmel, továbbá kiállításokon képek segítségével mutatták be az elmúlt hét évtized közös történéseit (*Bölcs Vár*, 2019).

2019. július 11-én Vang Ji (Wang Yi, 王毅), a Kínai Népköztársaság államtanácsosa és külügyminisztere is részt vett az MNB által szervezett megemlékezésen, amelyen bemutatták a 70. évfordulóra készült MNB-emlékermét is (*Magyar Nemzeti Bank*, 2019d).

A 2010-ben meghirdetett „keleti nyitás” politikának köszönhetően – a nyugati kapcsolatok megtartásával és továbbfejlesztésével – új együttműködések alakultak ki, általában a feltörekvő ázsiai országokkal, de legfőképp Kínával. Mindeközben Peking meghirdette a saját „nyugati nyitás” politikáját az Övezet és Út Kezdeményezés (*Belt and Road Initiative, yidai yilu, 一带一路, BRI*) keretében, továbbá a kelet-közép-európai régióval is létrehozott egy multilaterális együttműködést. E diplomáciai tényezők egybeesése, az MNB nemzetközi tevékenységének kiszélesítése és az, hogy a magyar jegybankelnök az egyik legnagyobb támogatója a „keleti nyitás” politikának, továbbá, hogy a magyar bank kezdeményezésére az együttműködések konkrét, változatos tartalommal töltötték meg, a két ország közötti pénzügyi kapcsolatokat megszilárdította, és egy új szintre emelte.

Összefoglaló

Magyarország és Kína között már a 19. századtól mutatkoztak a közeledés jelei, de a hivatalos diplomáciai kapcsolatok felvétele csak 1949-ben történt meg. Az azóta eltelt 70 évben folyamatos volt a két ország közötti együttműködés.

A második világháborút követően mindkettőben tervutasításos rendszert vezettek be, amelyben a piaci mechanizmusok nem jutottak érvényre köztük, azonban a hasonló politikai berendezkedésből adódóan a bipoláris világrendben baráti kapcsolatot ápoltak, így kezdetben a politika irányította a pénzügyi és jegybanki kapcsolatukat. A kínai jegybank többször is támogatta Magyarország pénzügyi rendszerét: az 1956-os forradalom – kínai álláspont szerint ellenforradalom – után, majd az országnak a WTO-ba történt belépésekor is.

Az 1990-es években mindkét felet az új világrendben való pozícionálásuk kötötte le: Budapest a rendszerváltást követően a nyugati integrációra, Peking pedig a világban Kínáról elterjedt „ellenségkép” megszüntetésére helyezte a hangsúlyt. Így a viszonyuk egy évtizedre megromlott, ám a 2000-es évek elején újraéledt: a gazdasága megerősödése után egyre nagyobb hangsúlyt kapott Kínában a nemzetköziesítés, és a kelet-közép-európai régiót is elérte a kínai állami vállalat befektetési láza, és több állami nagyvállalata is Magyarországon alakította ki a kelet-közép-európai központját.

A 2008–2009-es válság tanulságait levonva, hazánk 2010 után a többi országgal való pénzügyi, befektetési és kereskedelmi kapcsolatok diverzifikálását állította a gazdaságpolitikája középpontjába. Habár 1990, azaz a Szovjetunió felbomlása után Magyarországnak megszabadult az idegen befolyástól, a gazdasági modernizáció azonban nem csökkentette, hanem növelte a külföldtől, főleg a Nyugat-Európától való aszimmetrikus függését. E helyzet különösen a tőke- és a technológiaiimport terén nyilvánvaló, és a válságot követően az is egyértelművé vált mindenki számára, hogy függő helyzetben soha nem lehet teljes a Nyugathoz történő felzárkózási folyamat, hiába volt az csaknem 150 éve minden magyar politikai és gazdasági vezetés egyik fő törekvése. Emellett azt is felismerték, hogy 2010 után az ázsiai feltörekvő országok, főleg Kína gazdasága gyors fejlődésnek indult, így a diverzifikálás egyik fő iránya a kínai reláció lett. Fontos tényező még, hogy a 21. századra a második legnagyobb gazdasági hatalommá Kína vált, és lassacskán a nemzetközi árfolyamrendszeren belüli amerikai dominanciát is megkérdőjelezhetette, vagy legalábbis reális alternatívát kínálhatott fel a diverzifikálás lehetőségeit kutató országok számára.

Magyarország a „keleti nyitás” politika jegyében szorosabb kapcsolatokra törekedett Kínával, miközben Peking a Kína és a kelet-közép-európai országok 2012-es alapítású együttműködésével és a BRI-vel nyugat felé nyitott. Ennek köszönhetően a két ország érdekei egybeestek, és fontos partnerre lettek egymásban. 2010-től az együttműködések minden területen, így a pénzügyén is felpörögtek.

Ezt a folyamatot erősítette, hogy az új alapokra helyezett Magyar Nemzeti Bank és a „keleti nyitás” politikát aktívan támogató Matolcsy György segítségével a magyar–kínai pénzügyi együttműködés igen intenzívvé vált, s e téren mind politikailag, mind szakmailag elismerik a magyar jegybankelnök szerepét. Az MNB által kezdeményezett pénzügyi, akadémiai és kulturális kapcsolatok is jelentősen támogatják a kapcsolatok fejlődését.

A Magyar Nemzeti Bank az együttműködésein keresztül Kína két legfontosabb városával – Pekinggel, mint politikai és Sanghajjal, mint pénzügyi központtal – is igen komoly, szerteágazó kapcsolatot épített ki. A pénzügyi kapcsolatok, a más területeken kialakultaktól eltérően, nemcsak politikai jellegűek, de megszólítják a piaci szereplőket is, s ezzel javítják a két ország közötti összeköttetést, és lehetővé teszik a pénzügyi együttműködés konkrét tartalommal való megtöltését is.

A magyar–kínai pénzügyi kapcsolat nem csupán a többi együttműködési terület közül emelkedik ki az eredményeivel, hanem a kelet-közép-európai régió többi országáéhoz képest is igen sikeresnek mondható.

A magyar kormány az új világrend kialakulására reagálva a 2008-as gazdasági világválságot követően – a „keleti nyitás” politika keretében – a gazdasági és pénzügyi kapcsolatok diverzifikációját tűzte ki célul. Ennek támogatásaként az MNB számos új kapcsolatot épített ki kínai pénzügyi intézményekkel, kutatóközpontokkal. Hogy a „keleti nyitás” jó irány volt-e, és sikeresnek bizonyult-e, azt a koronavírussal terhelt

napjainkban is érzékelhetjük. A magyar–kínai légihídon keresztül folyamatosan érkeznek az orvosi eszközök Magyarországra: a kínai kormány százezer, az MNB partnerei – a China Construction Bank (Magyar Nemzet, 2020), a Bank of China és a Fudan Egyetem (Magyarország Kormánya, 2020) – több tízezer maszkot, védőfelszerelést és lélegeztetőgépet küldött Budapestre.

Irodalomjegyzék

- Banai Ádám, Király Júlia és Várhegyi Éva (2010). A rendszerváltás 20 évének egy egyedi fejezete: külföldi bankok dominanciája a kelet-közép-európai régióban, különös tekintettel Magyarországra. *MNB-tanulmányok*, 89. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.mnb.hu/letoltes/mt-89.pdf>.
- Bank of China (2020a). 中华民国顺势成立, 中国银行应运而生 (1912年) [A Kínai Köztársaság sikeres megalakulása, a Bank of China megszületése (1912)]. A letöltés ideje: 2020. április 27. https://www.boc.cn/aboutboc/ab7/200809/t20080926_6931.html.
- Bank of China (2020b). 中国银行成为南京临时政府和北洋政府的中央银行 (1912–1928年) [A Bank of China lett a nankingi ideiglenes kormány és a Peiyangi Kormány központi bankja (1912–1928)]. A letöltés ideje: 2020. április 27. https://www.boc.cn/aboutboc/ab7/200809/t20080926_6930.html.
- Bank of China Research Department (1935). *Chinese Government Foreign Loan Obligations*. Sanghaj: Bank of China.
- Bölcs Vár (2019). Értékkeremtő események és programok fellegvára lett a Bölc Vár. A letöltés ideje: 2020. április 27. <http://bolcsvar.hu/2019/12/30/ertekteremto-esemenyek-es-programok-fellegvara-lett-a-bolcs-var/>.
- Brand Finance (2019). Global 500. 2019. A letöltés ideje: 2020. április 27. https://brandfinance.com/images/upload/global_500_2019_free.pdf.
- Budapesti Értéktőzsde (2018). A Bank of China strukturált kötvényeket vezet be a Budapesti Értéktőzsdére. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://bet.hu/Kibocsatok/Uj-kibocsatasok/a-bank-of-china-strukturalt-kotvenyeket-vezet-be-a-budapesti-ertektozsdere>.
- Deloitte és Bank of China (2017). 中东欧投资手册 [Közép- és Kelet-Európa befektetési útmutatója]. Deloitte. A letöltés ideje: 2020. augusztus 4. <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cn/Documents/international-business-support/deloitte-cn-ibs-boc-central-europe-investment-handbook-zh-171215.pdf>.
- Economic Research Journal* (经济研究) (1984). 匈牙利财政体制考察 [Magyarország pénzügyi rendszerének vizsgálata], (3).
- Embassy of the People's Republic of China in Hungary* (2004). A kínai–magyar kétoldalú kapcsolatok. A letöltés ideje: 2020. április 27. <http://www.chinaembassy.hu/hu/zxgx/zxgx/t84598.htm>.
- Homonnay Farkas (1946). *Banktörténet*. Budapest: Officina.
- ITM Kommunikáció (2020). Maszkokat és védőruhákat küldött Magyarországnak a Fudan Egyetem. *Magyarország Kormánya*. A letöltés ideje: 2020. április 27.

<https://www.kormany.hu/hu/innovacios-es-technologiai-miniszterium/hirek/koronavirus-maszkokat-es-vedoruhakat-kuldott-magyarorszag-nak-a-fudan-egyetem>.

- Józsa Sándor (1966). *Kína és az Osztrák–Magyar Monarchia*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Kajdi László (2017). Nyugati menü kínai fűszerekkel – a kínai pénzforgalom sajátosságai. *Hitelintézeti Szemle*, 16(Különszám), 140–169. o.
- Kiss Tibor (1961). *A szocialista országok gazdasági együttműködése*. Budapest: Kossuth Kiadó.
- Kissinger, Henry (2017). *Kínáról*. Budapest: Antall József Tudásközpont.
- Komlóssy Laura, Kovalszky Zsolt, Körmendi Gyöngyi, Lang Péter és Stancsics Martin (2015). Kína: a tervgazdaságtól a modern bankrendszerig. *Hitelintézeti Szemle*, 14(5), 133–144. o.
- Linsun, Cheng (2003). *Banking in Modern China – Entrepreneurs, Professional Managers and the Development of Chinese Banks, 1897–1937*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Magyar Nemzet (2020). Több ezer maszkot tartalmazó adomány érkezett Magyarországra. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://magyarnemzet.hu/belfold/tobb-ezer-maszkot-tartalmazo-adomany-erkezett-magyarorszagra-7919153/>.
- Magyar Nemzeti Bank (1977). *Banküzem*. Budapest: Magyar Nemzeti Bank.
- Magyar Nemzeti Bank (2004). *A Magyar Nemzeti Bank története III.* Budapest: Tarsoly Kiadó.
- Magyar Nemzeti Bank (2013). *Magyar Nemzeti Bank*. Budapest: Magyar Nemzeti Bank.
- Magyar Nemzeti Bank (2015a). A Magyar Nemzeti Bank kínai renminbiben denominált kötvényportfolió felépítéséről döntött. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2015-evi-sajtokozlomenyek/a-magyar-nemzeti-bank-kina-remninbiben-denominalt-kotvenyportfolio-felepiteserol-dontott>.
- Magyar Nemzeti Bank (2015b). MNB Közlemény – a Jegybanki Renminbi Program (JRP) meghirdetéséről. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2015-evi-sajtokozlomenyek/mnb-kozlomeny-a-jegybanki-renminbi-program-jrp-meghirdeteserol>.
- Magyar Nemzeti Bank (2015c). Renminbi kötvénybefektetésekről és elszámolási mechanizmus létrehozásáról szóló megállapodásokat írt alá a Magyar Nemzeti Bank és a Kínai Népköztársaság jegybankja Bázisban. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2015-evi-sajtokozlomenyek/renminbi-kotvenybefektetesekrol-es-elszamolasi-mechanizmus-letrehozasarol-szolo-megallapodasokat-irt-ala-a-magyar-nemzeti-bank-es-a-kina-nepkoztarsasag-jegybankja-bazisban>.
- Magyar Nemzeti Bank (2016a). Az MNB üdvözli a közvetlen renminbi–forint kereskedés bevezetését a kínai onshore devizapiacra. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2016-evi-sajtokozlomenyek/az-mnb-udvozli-a-kozvetlen-renminbi-forint-kereskedes-bevezeteset-a-kina-onshore-devizapiacra>.
- Magyar Nemzeti Bank (2016b). Kínában tárgyal az MNB delegációja. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2016-evi-sajtokozlomenyek/kinaban-targyal-az-mnb-delegacioja>.

- Magyar Nemzeti Bank (2017a). Jegybankelnöki látogatás Pekingben. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2017-evi-sajtokozlemenyek/jegybankelnoki-latogatas-pekingben>.
- Magyar Nemzeti Bank (2017b). Az MNB együttműködik a kínai Fudan Egyetemmel. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2017-evi-sajtokozlemenyek/az-mnb-egyuttmukodik-a-kinai-fudan-egyetemmel>.
- Magyar Nemzeti Bank (2017c). Matolcsy György fogadta Wang Weiguangot, a Kínai Társadalomtudományi Akadémia elnökét. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2017-evi-sajtokozlemenyek/matolcsy-gyorgy-fogadta-wang-weiguangot-a-kinai-tarsadalomtudomanyi-akademia-elnoket>.
- Magyar Nemzeti Bank (2017d). Közös programok a legfontosabb kínai egyetemmel. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2017-evi-sajtokozlemenyek/kozos-programok-a-legfontosabb-kinai-egyetemmel>.
- Magyar Nemzeti Bank (2017e). Sanghajban folytatta szakmai programját a jegybank elnöke. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2017-evi-sajtokozlemenyek/sanghajban-folytatta-szakmai-programjat-a-jegybank-elnoke>.
- Magyar Nemzeti Bank (2017f). Széleskörű oktatási együttműködés a sanghaji Fudan Egyetem és az MNB között. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2017-evi-sajtokozlemenyek/szeleskoru-oktatasi-egyuttmukodes-a-sanghaji-fudan-egyetem-es-az-mnb-kozott>.
- Magyar Nemzeti Bank (2018a). *Bankok a történelemben: innovációk és válságok*. Budapest: Magyar Nemzeti Bank.
- Magyar Nemzeti Bank (2018b). Jegybankelnöki csúcstalálkozó Budapesten. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2020-evi-sajtokozlemenyek/meguujitasra-kerult-a-kinai-es-a-magyar-jegybank-kozotti-devizacsere-megallapodas-a-keretosszeg-ketszeresere-emelkedett>.
- Magyar Nemzeti Bank (2018c). Átadásra került a Lámfalussy- és a Popovics-díj. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2018-evi-sajtokozlemenyek/atadasra-kerult-a-lamfalussy-es-a-popovics-dij>.
- Magyar Nemzeti Bank (2019a). Magyar Nemzeti Bank. Jelentés 2013–2019. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.mnb.hu/letoltes/mnb-jelente-s-2013-2019-hun-0220.pdf>.
- Magyar Nemzeti Bank (2019b). Jegybanki delegáció Kínában – az MNB is részt vett az Egy Övezet Egy Út Fórumon. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2019-evi-sajtokozlemenyek/jegybanki-delegacio-kinaban-az-mnb-is-reszt-vett-az-egy-ovezet-egy-ut-forumon>.
- Magyar Nemzeti Bank (2019c). Az MNB delegációja is részt vett a sanghaji Lujiazui Fórumon. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2019-evi-sajtokozlemenyek/az-mnb-delegacioja-is-reszt-vett-a-sanghaji-lujiazui-forumon>.
- Magyar Nemzeti Bank (2019d). A kínai külügyminisztert fogadta Matolcsy György. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2019-evi-sajtokozlemenyek/a-kinai-kulugyminisztert-fogadta-matolcsy-gyorgy>.

- Magyar Nemzeti Bank (2020a). Az MNB története. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.mnb.hu/a-jegybank/informaciok-a-jegybankrol/az-mnb-tortenete>.
- Magyar Nemzeti Bank (2020b). Megújításra került a kínai és a magyar jegybank közötti devizacsere-megállapodás, a keretösszeg kétszeresére emelkedett. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.mnb.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2020-evi-sajtokozlemenyek/meguujitasra-kerult-a-kinai-es-a-magyar-jegybank-kozotti-devizacsere-megallapodas-a-keretosszeg-ketszeresere-emelkedett>.
- Matolcsy György (2008). *Éllovasból sereghajtó*. Budapest: Éghajlat Könyvkiadó.
- Matolcsy György (2015). *Egyensúly és növekedés*. Budapest: Kairosz Kiadó.
- Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China (2020). 国家和组织 [Országok és nemzetközi szervezetek aloldal]. A letöltés ideje: 2020. április 27. https://www.fmprc.gov.cn/web/gjhdq_676201/gjhdqzz_681964/.
- Miniszterelnöki Kabinetiroda (2019). Orbán Viktor beszéde a „Turizmus Summit 2019” című konferencián. *Magyarország Kormánya*. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://www.kormany.hu/hu/a-miniszterelnok/beszedekek-publikaciok-interjuk/orban-viktor-beszede-a-turizmus-summit-2019-cimu-konferencian>.
- MOL VII. (MDP–MSZMP iratok) Osztály – 288. f. 9/v/cs. 12. ó. e.
- Müller János és Kovács Levente (2017). Magyarország kapcsolódása az ázsiai pénzügyi együttműködéshez. *Hitelintézési Szemle*, 16 (Különszám), 186–192.
- Népszabadság (1987). Csao Ce-jang Budapesten. Június 15.
- Shanghai Forum (2017). People. A letöltés ideje: 2020. április 27. <https://shanghaiforum.fudan.edu.cn/forumen/19075/list.htm>.
- Sheng, Hu (2014). *From the Opium Wars to the May Fourth Movement* (从鸦片战争到五四运动). Shanghai: East China Normal University Press.
- Smolka János (1916). *Kelet jegybankjai*. Budapest: A Pénzvilág Kiadása.
- The People's Bank of China (2018). 中国人民银行召开干部大会 宣布中央关于人民银行主要领导同志职务调整的决定 [A Kínai Népbank nagygyűlést tartott, amelyen kihirdették a jegybank új vezetőiről hozott döntést]. A letöltés ideje: 2020. április 27. <http://www.pbc.gov.cn/goutongjiaoliu/113456/113469/3506915/index.html>.
- The People's Bank of China (2020a). 中国人民银行历史沿革 [A Kínai Népbank története]. A letöltés ideje: 2020. április 27. <http://www.pbc.gov.cn/rmyh/105226/105433/index.html>.
- The People's Bank of China (2020b). 中国人民银行历史沿革 [A kínai jegybank történelmi fejlődése]. A letöltés ideje: 2020. április 27. <http://www.pbc.gov.cn/rmyh/105226/105433/index.html>.
- Vértesy László (2013). A magyar bankrendszer a 20. században. In Honvári János (szerk.) *20. századi magyar gazdaság és társadalom konferencia kiadvány*.
- Xi Changgeng (1992). 旧中国的中央银行概况. 北京: 金融学科 [A Népköztársaság előtti Kína központi bankjainak összefoglalója]. *Financial Science*, (3).
- Zsenmin Zsipaó (1956). 周总理电贺匈牙利工农革命政府 宣布我赠送匈牙利三千万卢布的物资和现金 [Csou miniszterelnök üdvözi a Magyar Forradalmi Munkás–Paraszt Kormányt, és bejelentette, hogy 30 millió rubel összegű adományt küld Magyarországnak]. November 8.
- Zsenmin Zsipaó (1983a). 我财政代表团访问匈牙利 [A pénzügyminisztérium delegációja Magyarországon tett látogatást]. Október 1.

- Zsenmin Zsipao (1983b). 田纪云会见匈牙利国家银行代表团 [Tien Csi-jün fogadta a Magyar Nemzeti Bank delegációját]. November 4.
- Zsenmin Zsipao (1984). 简讯 [Rövid hírek]. Október 4.
- Zsenmin Zsipao (1985a). 李鹏会见匈牙利客人 [Li Peng tárgyal a magyar vendégekkel]. Június 21.
- Zsenmin Zsipao (1985b). 姚依林和陈慕华分别会见匈牙利国家银行代表团 [Jao Ji-lin és Csen Mu-hua fogadta a Magyar Nemzeti Bank delegációját]. Június 23.
- Zsenmin Zsipao (1986). 王丙乾会见匈牙利客人 [Vang Ping-csian fogadta a magyar vendéket]. Május 24.
- Zsenmin Zsipao (1987a). 简讯 [Rövid hírek]. Június 12.
- Zsenmin Zsipao (1987b). 赵紫阳将出访东欧五国和巴基斯坦 [Csao Ce-jang Kelet-Európa 5 országában és Pakisztánban tesz hivatalos látogatást]. Május 21.
- Zsenmin Zsipao (1987c). 赵紫阳出访东欧五国有重要政治意义 [Csao Ce-jang kelet-európai útjának nagyon nagy politikai jelentősége van]. Június 2.
- Zsenmin Zsipao (1987d). 匈牙利的银行体制改革 [A magyar bankrendszer átalakulása]. Június 17.
- Zsenmin Zsipao (1987e). 简讯 [Rövid hírek]. Október 28.
- Zsenmin Zsipao (1988). 李贵鲜访问东欧三国后回到北京 [Li Kuj-hsien három kelet-európai ország meglátogatását követően visszatért Pekingbe]. Június 4.
- Zsenmin Zsipao (1990). 外事简讯 [Nemzetközi rövid hírek]. November 1.
- Zsenmin Zsipao (2003a). 温家宝与迈杰希会谈 [Ven Csia-pao Medgyessyvel tárgyal]. Augusztus 29.
- Zsenmin Zsipao (2003b). 胡锦涛主席会见匈牙利总理迈杰希 [Hu Csin- tao elnök Magyarország miniszterelnökével, Medgyessyvel tárgyal]. Augusztus 29.
- Zsenmin Zsipao (2003c). 中国与欧洲十二国签署旅游谅解备忘录 [Kína Európa tizenkét országával kötött turisztikai megállapodást]. Október 31.
- Zsenmin Zsipao (2004a). 中国匈牙利将开通直飞航班 [Hamarosan elindul a magyar–kínai közvetlen légi járat]. Február 18.
- Zsenmin Zsipao (2004b). 胡锦涛主席同马德尔总统举行会谈 [Hu Csin- tao elnök Mádl köztársasági elnökkel tárgyal]. Június 11.
- Zsenmin Zsipao (2004c). 胡锦涛主席会见匈牙利政府总理和国会主席 [Hu Csin- tao elnök Magyarország miniszterelnökével és az Országgyűlés elnökével tárgyal]. Június 12.
- Zsenmin Zsipao (2005a). 曾庆红会见匈牙利总理 [Ceng Csing-hung tárgyal a magyar miniszterelnökkel]. Szeptember 9.
- Zsenmin Zsipao (2005b). 温家宝与匈牙利总理举行会谈 [Ven Csia-pao tárgyal a magyar miniszterelnökkel]. Szeptember 9.
- Zsenmin Zsipao (2007). 温家宝与匈牙利总理会谈 [Ven Csia-pao találkozott a magyar miniszterelnökkel]. Szeptember 4.

Válság után, válság előtt A visegrádi négyek munkaerőpiacának és versenyképességének alakulása az elmúlt évtizedben

After Crisis, Before Crisis

Developments in the Labour Market and Competitiveness of the Visegrád Four over the Past Decade

Karácsony Péter, Gaálová Krisztina és Vasa László

Összefoglaló: A Visegrádi Együttműködés országai, azaz a V4-ek (Cseh Köztársaság, Magyarország, Lengyelország és Szlovákia) gazdasági növekedését a szovjet befolyás 1989-es csökkenése indította el, majd a V4-nek az Európai Unióhoz való 2004-es csatlakozása révén folytatódott. Ugyanakkor az egyik legfontosabb és máig megoldatlan problémájuk ezen országoknak a munkaerőpiaci kiszolgáltatottságuk. A jelen tanulmányban a visegrádi négyek munkaerőpiacának és versenyképességének az alakulását elemezzük, a 2008-as pénzügyi válságtól a koronavírus okozta válság 2020-as megjelenéséig. A vizsgálataink részeként összehasonlító elemzést végeztünk a régió munkaerőpiacairól azok legfontosabb mutatói (munkanélküliség ráta, foglalkoztatottsági ráta, havi minimálbér, havi átlagkereset) segítségével. Tanulmányunk utolsó részében a szakirodalom alapján megpróbálunk javaslatot tenni a Covid-19 okozta negatív munkaerőpiaci hatások hatékony kezelésére.

Kulcsszavak: V4, munkaerőpiac, munkanélküliségi ráta, foglalkoztatottsági ráta, minimálbér, átlagkereset, versenyképesség, újjáépítés, Covid-19

Abstract: The Visegrád Group (the Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia) have enjoyed economic growth since 1989 when the Soviet Union's influence decreased. The second event, which triggered their rapid growth, was the membership in the European Union of all V4 countries in 2004. The most important and still unsolved problem among these countries is their vulnerability in the labour market. Our study analyses the development of the labour market and competitiveness of the Visegrád 4 from the financial crisis of 2008 to the crisis caused by the 2020 coronavirus. Comparative analysis of labour markets in the region was made about differences in the case of key labour market indicators (unemployment rate, employment rate, monthly minimum wage, average monthly earnings). In the last part of our study, we attempt to propose an alternative solution based on literature to effectively equalisation of the negative labour market effects of Covid-19.

Keywords: V4, labour market, unemployment rate, employment rate, minimum wages, average earnings, competitiveness, rebuild, COVID-19